ROK II Lipiec 1938 Nr 7

PRZEGLĄD DEWIZOWY

MIESIĘCZNK

Redaktor
STANISŁAW ETTINGER
Adwokat

TREŚĆ NUMERU:

KSIĘGARNIA POWSZECHNA
DZIEŁ PRAWNICZYCH I EKONOMICZNYCH
WARSZAWA — PLAC NAPOLEONA 1

OD REDAKCJI.

Następny numer Przeglądu Dewizowego ukaże się w podwójnej objętości we wrześniu br.

Załączamy przy niniejszym numerze przedruk stronic 127 i 128 z nr 6 Przeglądu Dewizowego ze względu na omyłkę drukarską przy złożeniu tych stronic. Stronice 127—128 należy usunąć z nr 6 i podkleić na ich miejsce załączony przedruk.

Dr I. BLEI

Czy zwłoka dłużnika podlega sankcji karnej dekretu dewizowego

Przepis art. 12 dekretu dewizowego nasuwa w praktyce wiele wątpliwości, którym wyraz dano już nieraz w prasie fachowej. Obecnie zamierzam poruszyć jeszcze jedną kwestię o nader doniosłym znaczeniu dla obrotu codziennego.

W myśl art. 8 ust. 2 dekretu dewizowego wymaga zezwolenia Komisji Dewizowej uskutecznianie przekazów, przelewów i wpłat na rachunki cudzoziemców, prowadzone w krajowych przedsiębiorstwach bankowych. Wyjątkiem od tej zasady jest właśnie art. 12 dekretu, wedle którego przekazy, przelewy i wpłaty mogą mieć miejsce, jeżeli stanowią one wykonywanie *dłużnego* świadczenia. Wpłaty te przyjmowane są na zablokowane rachunki zagraniczne. Przyjęcie na rachunek wolny uzależnione jest od zezwolenia Komisji Dewizowej.

Dłużnik może wykonać swe zobowiązanie przez wpłatę na rachunek zagraniczny zablokowany nie tylko po zasądzeniu go wyrokiem na zapłatę, lecz także i przed tym. Inaczej jednak przedstawia się sprawa, jeżeli chodzi o świadczenie zasądzone wyrokiem, a inaczej w tym wypadku, gdy obowiązek dłużnika do zapłaty nie został jeszcze stwierdzony wyrokiem.

W tym ostatnim wypadku dłużnikowi *służy prawo,* na żądanie wierzyciela, wpłacenia równowartości dłużnego świadczenia w walucie krajowej do Banku Polskiego lub do banku dewizowego na rachunek wierzyciela.

Dłużnik zatem nie musi z tego uprawnienia skorzystać właśnie dlatego, że wpłata taka jest jego uprawnieniem a nie obowiązkiem.

Zgoła odmiennie ma się rzecz ta w wypadku, gdy chodzi o zasądzone oraz wyegzekwowane po dniu 26 kwietnia 1936 r. dłużne świadczenia. Jeżeli bowiem dług stwierdzony został wyrokiem, wówczas dłużnik nie korzysta już z uprawnienia — o jakim mowa była poprzednio — lecz na wniosek wierzyciela dłużnik obowiązany jest dłużne świadczenie w równowartości w walucie krajowej wpłacić do Banku Polskiego lub do banku dewizowego. Taki obowiązek dłużnika wynika ze słów art. 12 ust. 2 dekretu, gdzie czytamy: „Zasądzone... świadczenia, wymagające zezwolenia... *winny być* na wniosek wierzyciela przez dłużnika... wpłacone do Banku Polskiego lub do banku, posiadającego odpowiednie uprawnienia dewizowe, na rachunek wierzyciela".

Przed zasądzeniem dłużnego świadczenia dłużnikowi służy prawo zwolnienia się z obowiązania przez wpłatę na rachunek zagraniczny zablokowany. Po zasądzeniu ciąży na dłużniku obowiązek zwolnienia się z zobowiązania przez wpłatę na rachunek zablokowany.

Ta dystynkcja ma jednak znaczenie nie tylko cywilne.

Oto bowiem po myśli art. 16 ust. 1 dekretu dewizowego przekroczenie przepisów zawartych w art. 12 pociąga za sobą karę więzienia do pięciu lat i grzywny do 200.000 złotych.

Nasuwa się więc pytanie, czy dłużnik, którego zasądzono wyrokiem na zapłatę dłużnego świadczenia, podlega karze z art. 16, jeżeli świadczenia nie uiści przez wpłatę na rachunek zablokowany (ani przez żaden inny sposób)?

Nie ulega wątpliwości, że zapłata w inny sposób bez zezwolenia Komisji Dewizowej podlega sankcji z art. 16 dekretu dewizowego. Nam chodzi tylko o to, czy dłużnik w razie zalegania z zapłatą na rachunek zablokowany podlega karze z art. 16. Innymi słowami: czy dłużnik, który, po prawomocności wyroku, nie wykonuje zasądzonego świadczenia przez wpłatę na rachunek zablokowany, naraża się na sankcję z art. 12 właśnie przez to, że świadczenia w ten sposób nie wykonuje.

Stylizacja art. 12 w związku z art. 16 jest bowiem tego ro-

dzaju, że może nasuwać przypuszczenie, iż dłużnik po zasądzeniuniu obowiązany jest uiścić zasądzone świadczenie na rachunek zablokowany, a nie wolno mu popaść w zwłokę i to pod rygorem sankcyj karnych.

Byłby więc to wypadek, gdy zwłoka dłużnika jest karalna, jeżeli tylko obowiązek jego do świadczenia stwierdzony został wyrokiem. Wypadek tym dziwniejszy, że sankcje karne byłyby uzależnione od wniosku wierzyciela. Obowiązek bowiem do zapłaty na rachunek zablokowany powstaje dopiero z chwilą, gdy wierzyciel wniosek taki postawi.

Zdaje się nie ulegać wątpliwości, że tego rodzaju interpretacja, — chociaż mająca uzasadnienie w dosłownym brzmieniu art. 12 ust. 2 i art. 16 ust. 1 dekretu dewizowego, — prowadziłaby do absurdu. Za taką interpretacją — prócz niewątpliwie niewłaściwej stylizacji powołanych przepisów — nie tylko że nic nie przemawia, lecz przeciwnie względy logiczne i cel dekretu dewizowego dostatecznie stwierdzają absurdalność takiej wykładni.

Przepis art. 12 ust. 2 stanowi, że dłużne świadczenie winno być przez dłużnika lub organy egzekucyjne wpłacone na rachunek zablokowany. Wynika z tego, że w wypadku gdy dłużnik odmawia zapłaty, na wniosek wierzyciela będzie wszczęta egzekucja i w wyniku tej egzekucji dłużne świadczenie zostanie wpłacone na rachunek zablokowany. Obojętne jest więc, czy dłużne świadczenie znajdzie się na rachunku zablokowanym drogą dobrowolnej zapłaty przez dłużnika czy też na skutek postępowania egzekucyjnego. Obojętne jest też, czy ta zapłata wykonana będzie przez samego dłużnika czy też przez organ egzekucyjny.

Już zatem brzmienie art. 12 ust. 2 zezwala na logiczny wniosek, że zwłoka dłużnika nie ulega karze, skoro jest obojętne, czy zapłata na rachunek zablokowany wykonana będzie przez dłużnika, czy też w razie zwłoki dłużnika przez organ egzekucyjny na skutek wszczętej egzekucji.

Przeciwko stosowaniu sankcyj karnych w omawianym przez nas wypadku i to także przemawia, że sankcje te byłyby uzależnione od wniosku wierzyciela w tym znaczeniu, że zwłoka dłużnika byłaby karalna dopiero z tą chwilą, gdy wierzyciel zażądał wpłaty na rachunek zablokowany.

W konsekwencji prowadziłoby to do wniosku, że zwłoka dłużnika sama dla siebie nie jest karalna, a staje się przekroczeniem dopiero od momentu, gdy dłużnik mimo wniosku wierzyciela nie złoży świadczenia na rachunek zagraniczny. Ta różnica nie da się w żaden sposób i niczym uzasadnić i to właśnie dowodzi, że celem ustawodawcy bezwzględnie nie było i nie mogło być uznanie zwłoki dłużnika za przestępstwo. Jeżeli bowiem celem ustawodawcy było skupienie świadczeń należnych cudzoziemcom na rachunkach zablokowanych, to dlaczego przewidział sankcje karne dla opornego dłużnika tylko w wypadku, gdy wierzyciel wystąpił z odpowiednim wnioskiem? Wszak sankcyj tych mógłby dłużnik łatwo uniknąć przez porozumienie się z wierzycielem. Poza tym przepis ten miałby na celu ochronę wierzycieli-cudzoziemców, a nie ochronę naszej gospodarki pieniężnej, skoro sankcje miałyby być stosowane dopiero wówczas, gdy wierzyciel-cudzoziemiec zażądał zapłaty na rachunek zablokowany, a dłużnik żądaniu temu zadość nie uczynił.

Dochodzimy więc do wniosku, że przepis art. 12 ust. 2 dekretu dewizowego ma takie znaczenie, że po prawomocności wyroku, zasądzającego dłużnika na świadczenie, winien dłużnik na żądanie wierzyciela złożyć należne świadczenie na rachunek zablokowany. Jeżeli dłużnik tego nie uczyni, może wierzyciel w drodze egzekucyjnej dochodzić zaspokojenia swego roszczenia. Wyegzekwowane świadczenie winien organ egzekucyjny złożyć na rachunek zablokowany*).

---

*) *Przyp. Redakcji:* W związku z art. dr I. Blei'a przytaczamy wyjaśnienie Komisji Dewizowej z 15.XII.1937 r. nr 18452/AK/MP, podane w Polskim Ustawodawstwie Dewizowym, wyd. przez Mantla, Mateckiego i Bielobradka (str. 749):

„Postanowienia dekretu dewizowego nie zawierają przymusu wpłacania przez zamieszkałych w kraju dłużników należności zagranicznych wierzycieli na ich rachunek zablokowany w banku dewizowym — lecz jedynie przewidują, że taka wpłata nie sprzeciwia się reglamentacji dewizowej".

INSTRUKCJA

w sprawie wykonywania przez urzędy pocztowe przepisów o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz o obrocie krajowymi i zagranicznymi środkami płatniczymi.

(Instrukcja pocztowo-dewizowa).

(Dz. Urz. Min. P. i T. nr 12/38, poz. 28).

(dalszy ciąg)

VI. Weksle i czeki.

§ 26. Weksle i czeki, wysyłane za granicę, zaopatrywane są przez Oddziały Banku Polskiego i banki dewizowe w adnotacje o udzieleniu zezwolenia na wysłanie za granicę; jednakże adnotacje te nie upoważniają poczty do wysłania ich za granicę.

Na wysyłanie weksli i czeków za granicę wymagane jest zezwolenie (zaświadczenie) w myśl postanowień § 9 nin. instrukcji.

VII. Wysyłanie za granicę losów Polskiego Monopolu Loteryjnego.

§ 27. Wysyłanie losów za granicę może się odbywać na podstawie zezwoleń, wydawanych przez Dyrekcję Polskiego Monopolu Loteryjnego.

§ 28. Kolektor, wysyłający losy za granicą, składa Dyrekcji Polskiego Monopolu Loteryjnego w dwu egzemplarzach dokładnie wypełniony i podpisany wniosek o wydanie zezwolenia na wysyłkę pocztą losów, określonych co do ilości, numerów i kraju przeznaczenia.

Jeden egzemplarz tego wniosku, po wydaniu na nim pisemnego zezwolenia, zwraca wymieniona Dyrekcja kolektorowi celem przedłożenia właściwemu urzędowi przy wysyłaniu losów za granicę, drugi zaś egzemplarz pozostaje w Dyrekcji.

Zezwolenia są wydawane dla urzędów pocztowych, wymienionych przez kolektorów we wnioskach, i są ważne tylko dla tychże urzędów pocztowych.

§ 29. Urzędy pocztowe, przyjmując przesyłki z losami, sprawdzają je co do ilości losów, wymienionych we wniosku, i kraju przeznaczenia, wskazanego we wniosku, po czym odsyłają zezwolenie wraz z wnioskiem, po umieszczeniu na nim adnotacji o przyjęciu przesyłki, Dyrekcji Polskiego Monopolu Loteryjnego w Warszawie.

VIII. Rachunki cudzoziemców.*)

§ 30. Cudzoziemcy mogą posiadać rachunki tylko w bankach dewizowych oraz, za zezwoleniem Komisji Dewizowej, w innych instytucjach. Rachunki cudzoziemców noszą nazwę rachunków zagranicznych i mogą być:

1) wolne;

2) zablokowane;

3) inne o specjalnym charakterze na warunkach, określonych przez Komisję Dewizową (specjalne).

§ 31. Obroty na zagranicznych rachunkach wolnych mogą się odbywać tylko zgodnie z postanowieniami § 15 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 24 lipca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 419).

§ 32. Wpłaty na rzecz cudzoziemców, nie odpowiadające przepisom § 15 cytowanego wyżej rozporządzenia Ministra Skarbu, mogą być przez banki dewizowe przyjmowane wyłącznie na rachunki zagraniczne zablokowane, z których wszelka dyspozycja wymaga zezwolenia.

IX. Wpłaty i wypłaty w ruchu oszczędnościowym i czekowym P. K. O.

§ 33. Przyjmowanie wpłat na książeczki oszczędnościowe cudzoziemców, tj. na takie książeczki, w których jako właściciel lub też jako składający podana jest osoba, mająca siedzibę lub miejsce zamieszkania

---

*) Wyjaśnienie: W rozumieniu przepisów dewizowych cudzoziemcem jest osoba fizyczna lub prawna, mająca miejsce zamieszkania lub siedzibę za granicą, nie wyłączając zagranicznych oddziałów (filii, agentur, przedstawicielstw) przedsiębiorstw i instytucyj krajowych. Nie uważa się za cudzoziemców przedsiębiorstw i zakładów przemysłowych, handlowych itp., położonych na terytorium Polski, których zarządy lub właściciele mają miejsce zamieszkania lub siedzibę za granicą, jak również znajdujących się w Polsce oddziałów (filii, agentur, przedstawicielstw) przedsiębiorstw i instytucyj zagranicznych.

Charakter prawny cudzoziemca lub osoby, mającej miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju, jest zupełnie niezależny od posiadania polskiego lub obcego obywatelstwa państwowego. Zgodnie z tym Instrukcja Ministerstwa Skarbu wyjaśnia, że „obywatel polski, zamieszkały za granicą, jest cudzoziemcem w rozumieniu przepisów dewizowych, natomiast obywatel państwa obcego, zamieszkały w Polsce, nie powinien być uważany za cudzoziemca w zakresie stosowania tychże przepisów". Miejscem zamieszkania jest przede wszystkim miejsce faktycznego pobytu, jednakże tylko wówczas, gdy miejsce to stanowi równocześnie ośrodek zwykłych zajęć lub działalności gospodarczej danej osoby (np. prowadzenie przedsiębiorstwa, studia, stała praca zarobkowa itp.).

za granicą i na obszarze W. M. Gdańska, jest wzbronione. Dozwolone jest jedynie przyjmowanie wkładek na książeczki cudzoziemców, zamieszkałych na terytorium obcym w pasie pogranicznym (nie więcej niż 30 klm. od granicy) i na obszarze W. M. Gdańska, do wysokości 100 zł każdorazowo (nie więcej jednak niż zł 300 miesięcznie na książeczkę), jeżeli wkładki wnoszą dysponujący oszczędnościami (właściciel lub składający); w takich przypadkach pracownik pocztowy, przyjmujący wpłatę, winien wylegitymować wpłacającego, a na odwrocie dowodu wpisu zanotować „wpłacono przez właściciela (składającego)", opatrując notatkę swym podpisem i odciskiem datownika.

Dokonywanie wypłat z książeczek cudzoziemców (wszystkich) jest dozwolone tylko do rąk właścicieli, wzgl. składających. W przypadkach wątpliwości należy zwracać się do Wydziału Wkładów Oszczędnościowych P. K. O. w Warszawie.

Dokonywanie przelewu (cesji) własności książeczki oszczędnościowej cudzoziemca lub na rzecz cudzoziemca, jak również skreślanie składającego w książeczkach cudzoziemca (Rozdział V B Instrukcji o obrocie oszczędnościowym i czekowym dla urzędów pocztowych jako zbiornic P. K. O. z roku 1928), jest bez każdorazowego zezwolenia ze strony P. K. O. wzbronione.

W wypadku zgłoszenia zmiany zagranicznego adresu właściciela książeczki lub składającego na adres krajowy należy zażądać złożenia książeczki oraz dowodu, stwierdzającego osiedlenie się na stałe w kraju (np. uprawianie zawodu w kraju, zameldowania w kraju na stały pobyt itp.). Dowód ten wraz z książeczką należy przesłać do Wydziału Wkładów Oszczędnościowych P. K. O. w Warszawie przy odpowiednim piśmie do dalszego załatwienia, a klientowi wręczyć poświadczenie na druku P. K. O. Nr 30.

§ 34. Wpłaty na konta czekowe, których właściciele mają siedzibę lub miejsce zamieszkania za granicą, można przyjmować bez ograniczenia kwoty, nie żądając zezwolenia. Wpłaty takie są zarachowywane przez P. K. O. na konta zablokowane.

W przypadkach jednakże, gdy strony, dokonywujące wpłat na konta czekowe P. K. O., składają zaświadczenia Banku Polskiego lub banków dewizowych, urzędy pocztowe dołączają je do blankietów nadawczych i przesyłają z dziennymi wykazami wpłat do centrali P. K. O. w Warszawie.

P. K. O., po zaksięgowaniu wpłaty, zwraca zaświadczenie odnośnemu bankowi z odpowiednią adnotacją.

§ 35. W polskim urzędzie pocztowym Gdańsk 1 dozwolone są wypłaty na ogólnych zasadach z książeczek oszczędnościowych P. K. O. dla posiadaczy tych książeczek, zamieszkałych stale na obszarze W. M. Gdańska, w granicach kwot, wpłaconych w urzędzie pocztowym Gdańsk 1.

O ile natomiast na książeczki oszczędnościowe osób, stale zamieszkałych na obszarze W. M. Gdańska, dokonane zostały wpłaty w kraju, wówczas w granicach tych kwot mogą być uskuteczniane wypłaty w u. p.

Gdańsk 1 jedynie za zaświadczeniem P. K. O. na mocy zezwolenia Komisji Dewizowej.

W wypadkach, gdy p. u. p. Gdańsk 1 miałby wątpliwości co do miejsca dokonania wpłat, np. w wypadku zamiany książeczki zapisanej na nową itp., winien przed dokonaniem wypłaty porozumieć się z Wydziałem Wkładów Oszczędnościowych P. K. O. w Warszawie.

W p. u. p. Gdańsk 1 nie mogą być dokonywane wypłaty z książeczek oszczędnościowych P. K. O. osobom, przebywającym na obszarze W. M. Gdańska czasowo.

Przyjmowanie wpłat na książeczki oszczędnościowe, jak również i na konta czekowe, w wymienionym urzędzie pocztowym nie podlega ograniczeniom (konta czekowe gdańskie — patrz § 40—44).

Tylko te przekazy z kont czekowych P. K. O. mogą być wypłacane przez urząd pocztowy Gdańsk 1, które posiadają na odwrocie pieczątkę Biura Dewizowego P. K. O., stwierdzającą w treści udzielone zezwolenie Komisji Dewizowej na wypłatę kwoty przekazu.

§ 36. Agencje pocztowe na polskich okrętach pasażerskich mogą przyjmować od pasażerów jedynie wpłaty na książeczki oszczędnościowe; wypłaty z książeczek pasażerów nie są dozwolone. Natomiast dozwolone jest bez ograniczenia przyjmowanie przez te agencje wpłat i dokonywanie wypłat z książeczek oszczędnościowych Pocztowej Kasy Oszczędności, posiadanych przez załogę okrętu.

Wpłaty na konta czekowe na tych okrętach mogą być przyjmowane przez agencje pocztowe bez ograniczenia kwoty.

X. Rachunki gdańskie („Daki“ — konta).

§ 37. Banki dewizowe oraz, na podstawie indywidualnych zezwoleń Komisji Dewizowej, również inne instytucje kredytowe mogą prowadzić specjalne rachunki złotowe pod nazwę „rachunków gdańskich“ („Daki“ — konta) dla osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę na obszarze W. M. Gdańska.

§ 38. Na dobro tych rachunków mogą być przyjmowane — bez ograniczenia sumy — wszelkie wpłaty w złotych na pokrycie zobowiązań, wypływających z normalnego obrotu płatniczego; wpłacający powinien jedynie złożyć bankowi dewizowemu pisemne oświadczenie, stwierdzające ogólnie tytuł zobowiązania, np. „należność za towary“, „zapłata odsetek“, „opłata licencyjna“, „czynsze z domów“ lub tp. ogólne oznaczenie tytułu zobowiązania. Tytuł wpłaty stwierdza wpłacający własnoręcznym podpisem. Należności, pozostające poza normalnym obrotem płatniczym (np. zapłata ceny kupna nieruchomości od osoby, mającej miejsce zamieszkania na obszarze W. M. Gdańska, inwestycje na terenie W. M. Gdańska, spadki, darowizny itp.), nie mogą być — bez zezwolenia — regulowane drogą wpłaty na „rachunek gdański“.

W granicach znajdującego się na „rachunkach gdańskich“ pokrycia dozwolone są bez ograniczenia wypłaty i przelewy na rzecz osób, mają-

cych miejsce zamieszkania lub siedzibę w Polsce, oraz przelewy na inne „rachunki gdańskie“, prowadzone w tej samej lub innej instytucji.

§ 39. Z osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę na obszarze W. M. Gdańska, rachunki zagraniczne wolne utrzymywać mogą w Polsce jedynie banki gdańskie.

§ 40. W odniesieniu do wpłat na konta czekowe P. K. O. właścicieli gdańskich, które zamienione zostały na tzw. „konta gdańskie“, prowadzone w Centrali P. K. O. w Warszawie, oznaczone numerami od Nr 192.000 do Nr. 192.999, tytuł wpłaty i podpis wpłacającego winny być umieszczone — *przy wpłatach blankietami nadawczymi w urzędach pocztowych* — na odwrotnej stronie dowodu wpisu, tj. 3-go odcinka blankietu nadawczego, przeznaczonego dla P. K. O.

W tym celu wprowadzony został przez P. K. O. nowy typ blankietu nadawczego, specjalnie przeznaczony dla wpłat na konta czekowe gdańskie, w którym dowód wpisu posiada na odwrotnej stronie odpowiedni nadruk i wolne miejsce na umieszczenie tytułu wpłaty i podpisu wpłacającego.

§ 41. Osoby, uskuteczniające wpłaty na konta czekowe gdańskie za pomocą blankietów nadawczych zwykłych (dawnego typu), mogą umieszczać tytuł wpłaty również na odwrotnej stronie zwykłego blankietu nadawczego, j. na górnym marginesie wolnym od druku. Podpis i ew. pieczątka firmowa wpłacającego winna być wówczas umieszczona pod notatką na drukowanym pouczeniu dla nadawcy, jakie na odwrocie dowodu wpisu zwykłego blankietu nadawczego się znajdują.

§ 42. Nieprzestrzeganie podanych wyżej przepisów (§§ 40 i 41) powoduje zarachowanie kwoty na konto „separato“, którym właściciel nie może dysponować.

Przeniesienie kwot z konta „separato“ na konto gdańskie może być dokonane jedynie po złożeniu przez wpłacającego pisemnego oświadczenia o tytule wpłaty i po powzięciu decyzji przez P. K. O. Oświadczenie takie winien skierować wpłacający do P. K. O.

§ 43. Urzędy poczowe, przyjmujące wpłaty na gdańskie konta czekowe (Nr Nr 192.000—192.999), winny zatem zwracać uwagę, czy na odwrocie dowodów wpisu znajduje się tytuł wpłaty i podpis wpłacającego (§§ 40 i 41), a w przypadkach braku tych danych pouczyć odpowiednio (§ 42) wpłacających i żądać uzupełnienia blankietów nadawczych.

Jeżeliby jednak strona odmówiła wyraźnie podania tytułu wpłaty, okoliczność tę należy zanotować na dowodzie wpisu i wpłatę przyjąć.

§ 44. Na podstawie zezwolenia Komisji Dewizowej — P. K. O. może zarachowywać na konta gdańskie, bez złożenia przez wpłacającego oświadczenia o tytule wpłaty i własnoręcznego podpisu:

1) wpłaty władz i urzędów państwowych;

2) wpłaty, dokonane przez właścicieli kont gdańskich na własne konta czekowe, nadawane w polskim urzędzie pocztowym Gdańsk 1 oraz urzędach R. P.;

3) wpłaty, wyszczególnione w § 51 niniejszej instrukcji.

XI. Ruch pocztowy z W. M. Gdańskiem.

§ 45. Obszar W. M. Gdańska traktuje się na gruncie przepisów dewizowych analogicznie jak terytorium zagraniczne, *przy czym obszar W. M. Gdańska należy rozumieć w ten sposób, że przepisy niniejszej instrukcji stosuje się tak do gdańskich urzędów pocztowych, jak i do polskiego urzędu pocztowego Gdańsk I.*

§ 46. Zgodnie z zasadą wyrażoną powyżej (§ 45) wysyłanie do W. M. Gdańska środków płatniczych, walorów, książeczek oszczędnościowych i złota (§§ 1, 2, 3 i 6), losów Polskiego Monopolu Loteryjnego, oraz przekazywanie sum pieniężnych, odbywa się w ramach postanowień rozdziału II, III, IV i VII niniejszej instrukcji.

§ 47. Przesyłki pocztowe za pobraniem, zlecenia pocztowe oraz zlecenia inkasowe mogą być wysyłane do Polski z p. u. p. Gdańsk 1.

§ 48. Kwoty zainkasowane w Polsce z tytułu przesyłek pocztowych za pobraniem, jak również z tytułu zleceń pocztowych oraz zleceń inkasowych nadanych w p. u. p. Gdańsk 1, mogą być przekazywane tylko drogą wpłaty na „rachunki gdańskie“ do banków dewizowych (§§ 37 i 38), przy czym za wpłacającego należy uważać nadawcę przekazu pobraniowego lub zleceniowego.

§ 49. Na przesyłce pobraniowej, na wykazie zleceniowym i zleceniu inkasowym nadawca lub zleceniodawca wskazuje dany bank dewizowy z dopisaniem klauzuli „rachunek gdański“, — do wpisu na dobro NN.

Jako adresata przekazu pobraniowego lub zleceniowego należy oznaczyć bank dewizowy z dopisaniem wyżej wymienionej klauzuli, którą należy powtórzyć również na odcinku przekazu.

§ 50. Przekazywanie kwot pobraniowych lub zleceniowych na konta czekowe w P. K. O. jest dozwolone.

§ 51. Oddziały Banku Polskiego i banki dewizowe (również P.K.O.) mogą przyjmować na rachunki gdańskie, bez względu na wysokość sumy i bez złożenia przez wpłacającego podpisanego oświadczenia:

1) wpłaty urzędów pocztowych z tytułu inkasa pobrań za paczki pocztowe, zawierające towary, nadane w p. u. p. Gdańsk 1 — na podstawie adresu pomocniczego z przekazem pobraniowym (druk Nr 105/Poczt.) lub z blankietem nadawczym P. K. O. (druk P. K. O. Nr 105-P), jeżeli na odcinku, pozostającym w banku, wymienione jest nazwisko i adres odbiorcy paczki; jeżeli kwota pobraniowa wpłacona jest przez urząd pocztowy za pomocą zwykłego blankietu nadawczego na prowadzone w P. K. O. konto czekowe, to w tym przypadku urząd pocztowy winien zamieścić na odwrocie dowodu wpisu oświadczenie „kwota z pobrania“ oraz zaopatrzyć oświadczenie takie podpisem pracownika pocztowego i odciskiem datownika;

2) wpłaty, dokonywane przez kasy (ekspedycje) towarowe stacji Polskich Kolei Państwowych w kraju z tytułu pobrania towarowego;

3) wpłaty z tytułu inkasa weksli i czeków, nadsyłanych w listach zleceniowych z p. u. p. Gdańsk 1, jeżeli urząd pocztowy stwierdzi na odwrotnej stronie odcinka przekazu zleceniowego lub na dowodzie wpisu

blankietu nadawczego, że zainkasowany weksel (czek) posiadał adnotację Banku Polskiego lub banku dewizowego, uprawniającą do zapisania na rachunek gdański: „Zezwolono na wysłanie za granicę i zapisanie po upływie na rachunek gdański, Nr rej . . . . .“

Potwierdzenie takie należy złożyć w formie notatki o treści: „na r-k gdański Nr rejestr . . . . . nazwa Banku . . . .“, po czym umieścić odcisk datownika i podpis załatwiającego pracownika.

§ 52. Wpłaty urzędów pocztowych z tytułu inkasa dokumentów wierzytelnościowych innych aniżeli weksle i czeki, zleceń inkasowych, poleconych przesyłek listowych oraz listów wartościowych za pobraniem, nadanych w p. u. p. Gdańsk 1, mogą być przyjmowane przez banki na rachunki gdańskie tylko wówczas, gdy odbiorca złoży podpisane przez niego oświadczenie w myśl § 38 — bądź na odwrotnej stronie odcinka przekazu zleceniowo-pobraniowego lub blankietu nadawczego P. K. O. (§§ 40 i 41), bądź oddzielnie — i jeśli tytuł wpłaty, podany w oświadczeniu, mieści się w ramach normalnego obrotu płatniczego.

§ 53. Wysyłanie weksli i czeków do W. M. Gdańska odbywa się w ramach postanowień rozdziału VI.

§ 54. Przywóz z W. M. Gdańska złota, papierów procentowych, papierów dywidendowych oraz kuponów od tych papierów (§ 56) wymaga zezwolenia według ogólnych norm.

§ 55. Kontrolę dewizową listów poleconych oraz listów i paczek z podaną wartością z przeznaczeniem do W. M. Gdańska przeprowadzają urzędy nadawcze w myśl zasad § 10 nin. instrukcji.

Paczki zwykłe, wysyłane do W. M. Gdańska, podlegają kontroli dewizowej przez organa Ochrony Skarbowej w Tczewie 2, spełniające rewizję akcyzowo-monopolową.

Wykonywanie kontroli dewizowej w przywozie przesyłek pocztowych z W. M. Gdańska do Polski należy do obowiązków organów Ochrony Skarbowej.

XII. Przywóz z zagranicy.

§ 56. Przywóz z zagranicy w przesyłkach pocztowych:

1) złota w postaci, określonej w § 4 niniejszej instrukcji;

2) papierów procentowych, papierów dywidendowych oraz kuponów od tych papierów i to zarówno zagranicznych, jak i krajowych,

wymaga zezwolenia Komisji Dewizowej lub zaświadczenia Banku Polskiego, stwierdzającego udzielenie zezwolenia przez Komisję Dewizową.

Banki dewizowe posiadają generalne zezwolenie Komisji Dewizowej na odbiór z poczty nadesłanych z zagranicy przesyłek pocztowych, zawierających papiery procentowe, dywidendowe oraz kupony od takich papierów (§ 56 pkt 2). Zezwolenie to nie odnosi się jednak do przesyłek za pobraniem, jak również do przesyłek zawierających wymienione

walory, kierowanych wprawdzie pod adresem banków dewizowych, jeżeli z adresu przesyłki wynika, że są przeznaczone dla osób trzecich.

§ 57. Kontrolę dewizową przesyłek pocztowych nadchodzących z zagranicy przeprowadzają organa celne przy rewizji celnej, dokonywanej w urzędach pocztowo-celnych na ogólnych zasadach. Przesyłki pocztowe zawierają złoto lub inne walory, zakazane do przywozu (§ 56 pkt 2), mogą być wydane adresatom jedynie po przedstawieniu zezwolenia Komisji Dewizowej lub zaświadczenia Banku Polskiego.

Zezwolenie Komisji Dewizowej (zaświadczenie Banku Polskiego) powinien adresat przedstawić w ciągu 28 dni, licząc od dnia następnego po wysłaniu wezwania przez urząd pocztowo-celny (§ 21 instrukcji pocztowo-celnej).

W razie stwierdzenia w przesyłce zawartości złota urząd pocztowo-celny, aż do czasu przedstawienia przez adresata zezwolenia Komisji Dewizowej (zaświadczenia Banku Polskiego) oddaje przesyłkę (złoto) do depozytu najbliższego Oddziału Banku Polskiego za potwierdzeniem odbioru.

Jeżeli w siedzibie urzędu pocztowo-celnego nie ma Oddziału Banku Polskiego, przesyłkę taką należy skierować jako służbową do najbliższego Oddziału Banku Polskiego za zwrotnym poświadczeniem odbioru.

Po przedstawieniu zezwolenia Komisji Dewizowej (zaświadczenia Banku Polskiego) urząd pocztowo-celny podejmuje przesyłkę z depozytu Banku Polskiego i po załatwieniu formalności przez organa celne zarządza jej doręczenie adresatowi.

O ile zezwolenie (zaświadczenie Banku Polskiego) nie zostanie dostarczone w terminie 28 dni, przesyłkę zawierającą złoto lub inne walory, zakazane do przywozu (§ 56 pkt 2) traktuje się jako niedoręczalną. Wydanie takiej przesyłki sądowi lub prokuratorowi może nastąpić w myśl ogólnych zasad tylko na żądanie sądu; prokurator może zażądać wstrzymania przesyłki do czasu uzyskania polecenia sądu, nie dłużej jednak niż na 3 dni.

§ 58. Przesyłki listowe wzbudzające podejrzenie, że zawierają złoto lub inne walory, zakazane do przywozu (§ 56 pkt 2), powinny ambulanse oraz urzędy wymiany, w których otwieranie odsyłek listowych odbywa się bez udziału organów celnych, kierować do odprawy celnej do właściwych urzędów pocztowo-celnych.

Jeżeli takie przesyłki nadejdą do urzędów oddawczych, a brak jest na nich znamion odprawy celnej, należy je zwrócić do właściwego urzędu pocztowo-celnego.

Listy wartościowe z urzędów wymiany, w których odsyłki są otwierane bez udziału organów celnych, należy bez wyjątku skierować do odprawy celnej, umieszczając na nich napis: „do oclenia u. p. . . .".

Kwalifikowanie do odprawy celnej przesyłek listowych oraz listów wartościowych w urzędach wymiany, w których jest czynny podurząd celny, należy do kompetencji organów celnych.

XIV. Odprzedaż waluty za eksportowany towar.

§ 59. Obowiązek eksportera odprzedania waluty za eksportowany za granicę towar (§ 19 ust. 1 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 24.VII.1936) uważa się za wypełniony, jeżeli eksporter odprzeda Bankowi Polskiemu lub bankowi dewizowemu całkowitą należność, otrzymaną z zagranicy w zagranicznych środkach płatniczych, lub też wykaże się otrzymaniem tej należności z rachunku zagranicznego wolnego cudzoziemca w banku dewizowym.

Wpływ waluty eksportowej potwierdzają eksporterom banki dewizowe na zaświadczeniach walutowych (egz. V zgłoszenia wywozu).

§ 60. W razie otrzymania z zagranicy należności za towar drogą pocztową eksporter winien:

1) w przypadku otrzymania należności drogą międzynarodowego przekazu pocztowego — przedłożyć bankowi dewizowemu odnośny odcinek przekazu pocztowego, dla uzyskania poświadczenia na zaświadczeniu walutowym;

2) w przypadku otrzymania pieniędzy zagranicznym listem — dostarczyć bankowi dewizowemu odnośny list zagraniczny w stanie nieodpieczętowanym, celem zbadania jego zawartości wobec przedstawiciela banku, i oddać walutę do skupu;

3) w razie nadesłania z zagranicy za towar wyeksportowany pokrycia w banknotach złotowych — odmówić przyjęcia i zwrócić się do swojego odbiorcy zagranicznego z żądaniem przesłania pokrycia zgodnie z polskimi przepisami dewizowymi, ponieważ nadesłane z zagranicy banknoty złotowe nie stanowią waluty eksportowej w myśl przepisów dewizowych;

4) w przypadku otrzymania zapłaty z urzędu pocztowego za towar, wysłany za granicę za pobraniem — przesłać do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Warszawie odcinek przekazu, na którym uwidoczniony został numer odnośnego zaświadczenia walutowego (§ 24).

Potwierdzenie eksporterom wpływów waluty eksportowej przez urzędy pocztowe zarówno w przypadkach omówionych powyżej, jak i innych, jest niedozwolone.

XV. Postanowienia końcowe.

§ 61. Wszelkie zakazy i ograniczenia wynikające z przepisów niniejszej instrukcji nie mają zastosowania do Banku Polskiego i jego Oddziałów.

§ 62. Instrukcja niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Jednocześnie traci moc obowiązującą instrukcja w sprawie wykonywania przez urzędy pocztowe przepisów o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz o obrocie krajowymi i zagranicznymi środkami płatniczymi (Dz. U. M. P. i T. Nr 19, poz. 46, z 1936 r.) wraz ze zmianami zawartymi w zarządzeniach:

a) z dnia 17 grudnia 1936 r. Nr PZ 320 (Dz. U. M. P. i T. Nr 29, poz. 58);
b) z dnia 27 lipca 1937 r. Nr PZ 320 (Dz. U. M. P. i T. Nr 15, poz. 37);
c) z dnia 16 października 1937 r. Nr PZ 320 (Dz. U. M. P. i T. Nr 20, poz. 51).*)

Nr PZ 323 z dnia 21 maja 1938 r.

Ze Związku Banków

Warszawa, dnia 1 czerwca 1938 r.

OKÓLNIK NR 99.

Dot.: czeki turystyczne na Francję.

Poniżej podajemy do wiadomości treść pisma Komisji Dewizowej do Związku Banków w Polsce nr 7699/JP/MP. z dnia 30 maja 1938 r.:

„W związku z porozumieniem polsko-francuskim z dn. 29 kwietnia br. w sprawie ruchu podróżnych i turystów z Polski do Francji — Komisja Dewizowa komunikuje, że wobec szczupłych funduszów, przeznaczonych na ten cel, nie udzieli bankom dewizowym żadnych generalnych upoważnień do przydzielania środków płatniczych, lecz decydować będzie wnioski indywidualnie.

Przydział środków płatniczych dla podróżnych i turystów do Francji następować będzie w postaci czeków Polskiego Instytutu Rozrachunkowego, kóry wyda szczegółową instrukcję co do sprzedaży czeków, wypełniania ich itp.

Banki dewizowe, dokonywujące sprzedaży czeków turystycznych, winny — oprócz przepisanej adnotacji o wydaniu „zaświadczenia o wywozie pieniędzy i walorów“ zgodnie z postanowieniami okólnika nr 27 — wpisywać do paszportu numery wydanych czeków, kwoty na jakie opiewają i terminy ich ważności.

Poza tym Komisja Dewizowa zaznacza, że do pobierania prowizji z tytułu sprzedaży czeków turystycznych uprawniony jest tylko ten bank - korespondent Polskiego Instytutu Rozrachunkowego, który dostarcza czeków, nie zaś bank nie będący korespondentem PIR'u, za pośrednictwem którego podróżny uzyskuje zezwolenie na zakup czeków i wywóz ich za granicę.

Uzupełnienie okólnika Komisji Dewizowej nr 45 z dnia 16 marca 1938 r. ma analogiczne zastosowanie również do podróżnych, którzy otrzymują od Komisji Dewizowej przydział czeków turystycznych na wyjazd do Francji, tzn. każda z wyjeżdżających osób może wywieźć

*) W wykazie norm prawnych i przepisów służbowych (zał. do Dz. Urz. M. P. i T. Nr 19/ 37), należy skreślić poz. 308.

bez specjalnego zezwolenia, bez względu na wysokość sumy czeków, krajowe lub dowolne zagraniczne środki płatnicze jedynie do równowartości kwoty zł 30.— w ciągu jednego miesiąca kalendarzowego, jeżeli legitymuje się osobnym paszportem zagranicznym, zaś do równowartości zł 10.—, o ile wyjeżdża na podstawie paszportu zbiorowego lub rodzinnego.

Poza oznaczonymi wyżej kwotami osoby takie nie mogą korzystać z uprawnień, zawartych w § 12 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 24.VII.1936 r.".

Warszawa, dnia 3 czerwca 1938 r.

OKÓLNIK NR 100.

(uzupełnienie okólnika nr 93 Związku Banków w Polsce).

Dot.: rachunki zablokowane.

I. Wypłaty.

Jeżeli bankowi dewizowemu nie są znane tytuły wpłat, uskutecznionych na rachunki zablokowane — wówczas winien przed złożeniem wniosku do Komisji Dewizowej zażądać podania tych tytułów przez właściciela rachunku i załączyć do wniosku otrzymane od niego wyjaśnienia.

W tych przypadkach, w których na rachunek zablokowany zapisano poprzednio kilka wpłat — choćby z tego samego tytułu — należy we wniosku podawać dane tylko w odniesieniu do tych wpłat, którymi w danej chwili właściciel w całości lub w części ma zamiar dysponować. Jeżeli wpłata na rachunek zablokowany, którą właściciel dysponuje, była w całości czy w części już poprzednio przedmiotem wniosku, skierowanego do Komisji Dewizowej — wówczas należy w drugim wniosku podać datę i numer poprzedniej decyzji Komisji Dewizowej.

Ewidencję wypłat, dokonanych z rachunków zablokowanych, należy prowadzić w sposób, uniemożliwiający kontrolę wpływów na rachunki zablokowane, które zostały zwolnione na podstawie poprzednich zezwoleń Komisji Dewizowej, np. przez oznaczenie (odcinanie) związanych ze sobą pozycji kredytowych i debetowych.

II. Wpłaty.

Według wyjaśnienia, otrzymanego z Komisji Dewizowej, dozwolone są w myśl art. 12 Dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 26.IV.1936 wpłaty na rachunki zablokowane jedynie w tym przypadku, jeżeli wpłata dokonywana jest na rachunek zagraniczny wierzyciela, nie zaś na rachunki zablokowane innych cudzoziemców, np. banków zagranicznych, wskazanych przez tegoż wierzyciela.

Przyjmując zatem wpłaty na rachunki zablokowane, winny banki zwrócić wpłacającym uwagę na powyższy przepis i zażądać przy wpłacie sumy podpisania oświadczenia, iż wpłata dotyczy wierzytelności, należnej bezpośrednio osobie, na rzecz której jest dokonywana. Byłoby wskazane, ażeby wpłacający w oświadczeniu tym podał również tytuł wierzytelności. Banki nie są obowiązane żądać złożenia oświadczenia dłużnika przy wpłatach sum, nie przekraczających zł 100.—, o ile wpłata przez dłużnika nie nastąpiła bezpośrednio w kasie banku.

Banki dewizowe nie są zobowiązane do sprawdzania, jaki jest tytuł wpłaty oraz czy jest ona dokonywana rzeczywiście na pokrycie wierzytelności tej osoby, na której rachunek suma jest wpłacana. Natomiast, jeżeli bankowi jest wiadomo, że wpłata nie jest dokonywana na rachunek właściwego wierzyciela, lecz innego cudzoziemca — to powinien odmówić przyjęcia wpłaty.

Warszawa, dnia 14 czerwca 1938 r.

OKÓLNIK NR 101.

Dot.: Przekazy należności za wełnę praną.

Pismem z dnia 11 czerwca 1938 r. nr 8068/LW/ST. Komisja Dewizowa zakomunikowała Związkowi Banków w Polsce, że okólnik Komisji Dewizowej nr 23 dotyczy również wełny pranej i wobec tego — w myśl pisma Komisji Dewizowej z dnia 27.II.1937 r. — wnioski w sprawie przekazów należności za wełnę praną winny być kierowane do Komisji Dewizowej bez względu na wysokość sumy.

Warszawa, dnia 28 czerwca 1938 r

OKÓLNIK NR 102.

Dot.: Przejęcie czynności byłych banków dewizowych.

Poniżej podajemy do wiadomości treść pisma Komisji Dewizowej do Związku Banków w Polsce z dnia 25 czerwca 1938 r. nr 8921/AW/MP..

„W związku z obwieszczeniem Pana Ministra Skarbu z dnia 17 b. m. w przedmiocie cofnnięcia uprawnień banków dewizowych następującym instytucjom bankowym:

1) Bank Komercjalny S. A. w Krakowie,
2) Bank Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu,
3) Bank Kwilecki, Potocki i Ska S. A. w Poznaniu,
4) Ziemski Bank Hipoteczny S. A. we Lwowie,
5) Komunalna Kasa Oszczędności m. Lwowa we Lwowie,
6) Dresdner Bank, Oddział w Katowicach,

Komisja Dewizowa upoważnia banki dewizowe:

1) do wykonywania czynności z zakresu obrotu pieniężnego z za-

granicą lub zagranicznymi środkami płatniczymi oraz złotem, objętych zezwoleniem Komisji Dewizowej, które nie zostały przez wymienione pod 1)—6) instytucje do dnia 18 czerwca br. wykonane, pod warunkiem złożenia przez daną instytucję bankowi dewizowemu oryginalnej decyzji Komisji Dewizowej (kopie wniosków lub pisma Komisji Dewizowej) wraz z dokumentami. Dotyczy to zarówno zezwoleń na czynności jednorazowe i przekazy wielokrotne jak i promes;

2) do wykonywania zleceń wymienionych wyżej pod 1)—6) insytucji na przekazy zagranicę w dewizie lub clearingu oraz do przyjmowania wpłat tych instytucji na rachunek zagraniczny wolny lub rachunek „gdański" sum, pochodzących z dokonanego przez nie inkasa weksli, zaopatrzonych w adnotację a), b), c) lub d) okólnika Komisji Dewizowej nr 26, umieszczoną na wekslu przed dniem 18 czerwca br. przez ten bank dewizowy, który otrzymuje zlecenie wymienionej na wstępie instytucji, — pod warunkiem, że instytucja wydająca zlecenie poświadczy w nim bankowi dewizowemu, iż do dnia udzielenia zlecenia dana czynność lub przekaz nie zostały za jej pośrednictwem wykonane".

Orzecznictwo Karno-Dewizowe

Wyrok z 21 września 1937 r. (3 K. 915/37)
(Zb. Urz. nr 52/38).

Ze stanowiska art. 1 dekr. Prez. Rzplitej z 26 kwietnia 1936 r. (Dz. U. poz. 249) wystarcza, gdy weksel odpowiada zobowiązaniu wekslowemu, mającemu w życiu gospodarczym znaczenie środka płatniczego np. nie wypełniony weksel in blanco, jednakże blankiet wekslowy, nie podpisany przez wystawcę, chociażby zawierał poza tym wszystkie istotne cechy weksla, nie stanowi środka płatniczego w rozumieniu cyt. dekretu.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w sprawie Józefa K., osk. z art. 8 ust. 1 i 16 dekr. Prez. Rzplitej z 26 kwietnia 1936 r. (Dz. U. poz. 249), kasacji Prokuratora Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, założonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, z 3 marca 1937 r.,

na mocy art. 529 k. p. k. kasację oddalił.

Uzasadnienie:

Kasacja zarzuca zaskarżonemu wyrokowi obrazę art. 1, 8 i 16 dekretu Prez. Rzplitej z 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą (Dz. U. poz. 249) przez błędne uznanie, jakoby zakwestionowany weksel nie był wekslem w rozumieniu cytowanego dekretu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Art. 1 dekretu Prez. Rzplitej z 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą (Dz. U. poz. 249) wymienia między innymi weksle jako środki płatnicze.

W rozumieniu przeto dekretu nie chodzi o to, aby weksel odpowiadał wszystkim warunkom prawa wekslowego dla uzyskania w sądzie nakazu zapłaty, lecz wystarcza, gdy odpowiada on zobowiązaniu wekslowemu, mającemu w życiu gospodarczym moc i znaczenie środka płatniczego, np. nie wypełniony weksel in blanco.

Blankiet jednak wekslowy nie podpisany przez osobę wystawcy, chociażby zawierał poza tym wszystkie istotne cechy weksla, nie posiada żadnego znaczenia ani prawnego ani gospodarczego i nie stanowi środka płatniczego w rozumieniu dekretu. Okoliczność, że oskarżony mógł blankiet ten podpisać za granicą, mogłaby być uważana li tylko jako niekaralne przygotowanie tym więcej, że dekret nie zawiera zakazu wywozu za granicę blankietów wekslowych.

Z tych zasad Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Glosa.

Jest niezrozumiałe, że sprawa musiała się aż oprzeć o Sąd Najwyższy na skutek kasacji prokuratora. Nie ulega wątpliwości, że niepodpisany blankiet wekslowy jest dokumentem bez znaczenia prawnego, a zatem nie jest środkiem płatniczym w zrozumieniu art. 1 dekretu dewizowego.

Wspomnieć należy, że Minister Skarbu w Instrukcji z dnia 8 sierpnia 1936 r. w sprawie wykonywania przez Urzędy Celne i placówki granicznej kontroli skarbowej przepisów o obrocie pieniężnym z zagranicą (Dz. U. M. Sk. nr 21, poz. 680) wyjaśnił wyraźnie, że: „środkami płatniczymi podlegającymi zakazowi wywozu w myśl art. 1 dekretu niezależnie od waluty, na którą opiewają, są weksle i czeki, *jeżeli są podpisane,* chociażby nie były wypełnione".

Wyrok z 28 września 1937 r. (3 K. 940/37)
(Zb. Urz. nr 61/38).

Książeczki oszczędnościowe nie podpadają pod pojęcie papierów wartościowych i przepadkowi nie ulegają.

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu w sprawie Eliasza G., osk. z art. 16 ust. 5 Dekretu Prez. Rzplitej z 26 kwietnia 1936 r. (Dz. U. poz. 249), kasacji Prokuratora Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, założonej od wyroku tegoż Sądu z 20 marca 1937 r., na mocy art. 529 k. p. k. kasację Prokuratora oddalił.

Uzasadnienie:

Kasacja Prokuratora, domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku w ustępie, w którym orzeczono wydanie oskarżonemu zajętej książeczki oszczędnościowej P. K. O. z wkładem 3.971 zł, zarzuca obrazę

art. 16 ust. 5 w związku z art. 8 ust. 3 dekretu Prez. Rzplitej z 26 kwietnia 1936 r. (Dz. U. poz. 249) i art. 379 k. p. k. przez uznanie przez Sąd Apelacyjny, że książeczki oszczędnościowe nie podpadają pod pojęcie papieru wartościowego i nie ulegają przepadkowi oraz przez błędne uzasadnienie tego poglądu.

Kasacja nie jest zasadną.

W odparciu podniesionego w kasacji zarzutu należy stwierdzić, że w świetle całego szeregu przepisów prawa dewizowego oraz rozp. Min. Skarbu z 24 lipca 1936 r. (Dz. U. poz. 419) ustalających zasady, którymi należy się kierować w uregulowanej przez prawo dewizowe dziedzinie, jest widoczne, że w sprawach, dotyczących książeczek oszczędnościowych ustawa przy omawianiu odnośnych zasad książeczki oszczędnościowe wymienia każdorazowo wyraźnie i w przeciwstawieniu do określenia papierów procentowych i dywidendowych oraz kuponów od takich papierów.

Wobec tego rodzaju wyraźnego rozróżnienia tej kwestii w tekście ustawy należy przyjąć, że w ujęciu przepisów prawa dewizowego brak jest wszelkich podstaw, na zasadzie których możnaby utożsamiać pojęcie książeczek oszczędnościowych z pojęciem papierów wartościowych, jakimi są niewątpliwie wymienione w dekrecie dewizowym papiery procentowe i dywidendowe oraz kupony od takich papierów.

W myśl ust. 5 art. 16 dekretu dewizowego z 26 kwietnia 1936 r., przy przestępstwach, przewidzianych w art. 8 tegoż dekretu, należy orzec wyrokiem sądowym przepadek sum pieniężnych w gotowiźnie, złota oraz papierów wartościowych.

Wspomniany przepis, wyłączając spod konfiskaty poza gotowizną wszystkie inne środki płatnicze (art. 1 dekretu), jak np. weksle, czeki, asygnaty kasowe itp., nic nie wspomina o książeczkach oszczędnościowych, jako mających być przedmiotem konfiskaty i dlatego też przyjąć się musi, że przy braku specjalnego postanowienia ustawy w tym względzie książeczki oszczędnościowe nie mogą być w drodze jakiejkolwiek rozszerzającej wykładni uznane za papiery wartościowe, ulegające przepadkowi na tej tylko zasadzie, że papier wartościowy pod względem swego zakresu obejmuje pojęcie bardzo szerokie i że również książeczki oszczędnościowe mogą być tym pojęciem objęte.

Z tego też powodu zapatrywanie kasacji co do obowiązku orzeczenie przepadku książeczki oszczędnościowej nie może być uznane jako prawnie uzasadnione i kasacja, jako oparta na mylnych przesłankach, w związku z błędną wykładnią ust. 5 art. 16 dekretu, ulec musi oddaleniu.

Nie od rzeczy będzie zaznaczyć, że instrukcja Ministra Skarbu z 8 sierpnia 1936 r., wydana w związku z dekretem dewizowym (Dz. Urz. Min. Skarbu poz. 680/36) odrębnie traktuje książeczki oszczędnościowe i papiery wartościowe, omawiając w ust. I zakaz przywozu i wywozu złota, w ust. II zakaz przywozu i wywozu papierów wartościowych, a w ust. III zakaz wywozu krajowych i zagranicznych środków płatniczych i książeczek oszczędnościowych.

Glosa.

Dekret dewizowy przewiduje w art. 16 (5) obligatoryjną konfiskatę będących przedmiotem przestępstw przewidzianych w ust. 1, 3 i 4 art. 16 dekretu sum pieniężnych w gotowiźnie, złota oraz papierów wartościowych. Ust. 1 przewiduje karalność przekroczenia (umyślnego) przepisów zawartych w art. 5 (1), 6, 7, 8 i 12 dekretu oraz rozporządzeń, wydanych w wykonaniu tych artykułów, jak również karalność umyślnego złożenia nieprawdziwych danych, lub przedstawienia fałszywych dowodów w celu uzyskania pozwolenia na zakup i wywóz za granicę środków płatniczych lub osiągnięcia korzyści z tych czynności. Ust. 3 zawiera postanowienia, zaostrzające sankcję karną w razie zawodowego dopuszczenia się powyższych przestępstw, zaś ust. 4 przewiduje możność wymierzenia grzywny w postaci wielokrotności przy przemycie.

W związku z treścią powyższych przepisów redakcja art. 16 (5) grzeszy tą wadą, że niepotrzebnie powołuje ust. 3 i 4 art. 16, gdy w zupełności wystarczyłoby powołanie zasadniczego ust. 1, zaś ust. 3 i 4 dotyczą stanów faktycznych objętych już ust. 1, a stanowią tylko, że sankcja karna podlega wzmocnieniu przy zawodowstwie i przemytnictwie.

Postanowienia art. 16 (5) w sprawie konfiskaty różnią się znacznie od postanowień części ogólnej kodeksu karnego, a mianowicie art. 50 k. k. Art. 50 k. k. przewiduje *nie obowiązek, lecz prawo* sądu orzeczenia konfiskaty i to nie w stosunku do przedmiotów, będących „przedmiotem przestępstwa“, lecz „pochodzących bezpośrednio lub pośrednio z przestępstwa, bez względu na to czyją stanowią własność“. Przy przestępstwach dewizowych zasadniczo sumy pieniężne, złoto i papiery wartościowe nie pochodzą z przestępstwa, bo nie zostały skradzione, przywłaszczone itp., lecz stanowią przedmiot przestępstwa, gdy zostają przemycone, stanowią przedmiot niedozwolonych z mocy przepisów umów itp.

Obligatoryjność konfiskaty jest zgodna z intencją ustawodawcy dewizowego, który w ogóle ograniczył w dekrecie (por. art. 16 (3) i (6) D. D.) prawo sądu łagodzenia sankcji karnych. Czy ta intencja jest słuszna i zgodna z aktualnymi poglądami nauki prawa karnego — to już inna sprawa.

Dekret przewiduje konfiskatę tylko gotowizny, złota oraz papierów wartościowych. Słusznie więc Sąd Najwyższy uznał, że konfiskacie nie ulegają książeczki oszczędnościowe, których nie wolno upodabniać do papierów wartościowych. Zresztą dekret dewizowy w szczegółowych przepisach nie zawiera określenia „papiery wartościowe“, natomiast używa określenia „papiery procentowe i dywidendowe“, a o „papierach wartościowych“ wspomina tylko w art. 5, co nie świadczy o konsekwencji ustawodawcy w operowaniu terminologią. Tak samo określenie „papiery wartościowe“ nie jest używane przez rozporządzenie wykonawcze Ministra Skarbu z 24 lipca 1936 r. Dopiero instrukcja Min. Skarbu z 8 sierpnia 1936 r. w sprawie wykonywania przez urzędy celne i placówki granicznej kontroli skarbowej przepisów o obrocie pieniężnym z zagranicą wprowadza określenie „papiery wartościowe“, a to zarówno w tytule działu II: „Zakaz przywozu i wywozu papierów wartościowych“,

jak i w samej treści ust. I tego działu: „Zakazany jest przywóz z zagranicy i wywóz za granicę papierów wartościowych, papierów dywidendowych oraz kuponów od tych papierów i to zarówno zagranicznych jak i krajowych". W ust. 4 jest już tylko mowa o papierach procentowych i dywidendowych. Oczywiście umieszczenie w wyliczeniu określenia ogólnego „papiery wartościowe" obok szczególnego „papiery dywidendowe" świadczy o niestarannej redakcji względnie o błędnym utożsamieniu szerszego pojęcia „papieru wartościowego" z pojęciem węższym „papieru procentowego". Na szczęście instrukcja nie stanowi żadnego samodzielnego źródła prawa, obowiązującego sądy, a zastanawialiśmy się nad nią tylko z tego względu, że Sąd Najwyższy na marginesie swych rozważań powołał się również dla przykładu na powyższą instrukcję.

Nie tylko książeczki oszczędnościowe, lecz również inne przewidziane w art. 25 prawa bankowego z 22 marca 1928 r. (Dz. U. Rz. P. nr 34 poz. 320) dowody wkładowe, a więc również asygnaty kasowe, wystawiane przez banki, aczkolwiek opiewające na określoną sumę i oprocentowane, nie mogą w świetle dekretu dewizowego być przyrównane do papierów wartościowych w rozumieniu art. 16 (5) D. D., gdyż zgodnie z art. 1 (1) D. D. asygnaty kasowe zostały uznane nie za papiery wartościowe (procentowe, dywidendowe), *lecz za środki płatnicze.* Asygnata kasowa nie jest też sumą pieniężną, a więc przepadkowi nie podlega.

Prawo stosowania art. 50 k. k., tj. uzależnionej od woli sądu (fakultatywnej) konfiskaty książeczek oszczędnościowych i środków płatniczych, wymienionych w art. 1 D. D., a nie stanowiących gotowizny, złota lub papierów wartościowych wydaje się być niemożliwe, nawet gdyby uważać, że art. 16 (5) nie wykluczył możności stosowania art. 50 k. k. Jak już wspomnieliśmy, przy przestępstwach dewizowych środki płatnicze i książeczki oszczędnościowe mogą stanowić przedmiot przestępstwa, lecz nie pochodzą ani bezpośrednio ani pośrednio z przestępstwa, a ta ostatnia przesłanka jest obowiązkowa przy stosowaniu art. 50 k. k.

Informacje

Z kraju

BILANS BANKU POLSKIEGO ZA III DEKADĘ CZERWCA.

W III-ej dekadzie czerwca zapas złota w Banku Polskim powiększył się o 0,4 miln. zł do 446,2 miln. zł; stan pieniędzy zagranicznych i dewiz zmniejszył się o 0,9 miln. zł do 12,4 miln. zł.

Suma wykorzystanych kredytów zwiększyła się o 55,8 miln. zł do 741,4 miln. zł, przy czym: portfel wekslowy wzrósł o 45,6 miln. zł do 679,8 miln. zł; portfel zdyskontowanych biletów skarbowych spadł o 0,3 miln. zł do 28,4 miln. zł; stan pożyczek zabezpieczonych zastawami powiększył się o 10,5 miln. zł do 33,2 miln. zł.

Zapas polskich monet srebrnych i bilonu obniżył się o 14,3 miln. zł do 39,6 miln. zł.

Pozycja „inne aktywa“ zmniejszyła się o 8,5 miln. zł do 225,7 miln. zł, pozycja zaś „inne pasywa“ wzrosła o 5,0 miln. zł do 161,0 miln. zł.

Natychmiast płatne zobowiązania obniżyły się o 32,4 miln. zł do 259,3 miln. zł.

Obieg biletów bankowych — w wyniku wyżej omówionych zmian — zwiększył się o 59,8 miln. zł do 1.137,4 miln. zł.

Pokrycie złotem wynosi 34,41 proc.

Stopa dyskontowa 4 i pół proc., stopa od pożyczek zastawowych 5 i pół proc.

BILANS HANDLU ZAGRANICZNEGO W MAJU 1938 r.

Handel zagraniczny Rzeczypospolitej Polskiej i W. M. Gdańska w maju r. b. przedstawiał się, według tymczasowych obliczeń Głównego Urzędu Statystycznego, jak następuje:

Przywóz — 270.145 ton wartości 112.497 tys. zł.

Wywóz — 1.220.621 ton wartości 95.920 tys. zł.

Ujemne saldo w maju r. b. wyniosło więc 16.577 tys. zł.

Na ujemne saldo bilansu handlowego wpłynął w części przywóz towarów z Niemiec, z tytułu likwidacji zamrożonych należności za tranzyt kolejowy przez Polskę. Przywóz tych towarów nie powoduje odpływu walut z Polski. Również nie wpływa na odpływ walut przywóz towarów w obrocie clearingowym, za które należność jest pokrywana wywozem towarów w okresach późniejszych.

W porównaniu do kwietnia r. b. wywóz wzrósł o 2.296 tys. zł, natomiast przywóz zmniejszył się o 1.923 tys. zł.

PRZYDZIAŁ DEWIZ DLA WYJAZDÓW TURYSTYCZNYCH ZA GRANICĘ.

W letnim sezonie b. r. przydział dewiz dla turystów, wyjeżdżających do Italii i do Francji, jest minimalny ze względu na to, że kontyn-

genty, wynikające z umów turystycznych zawartych z Polską, są na wyczerpaniu. Natomiast przydział dewiz w granicach umów turystycznych do Bułgarii, Rumunii, Węgier i Czechosłowacji, jak dotąd, nie napotyka na trudności.

COFNIĘCIE UPRAWNIEŃ BANKÓW DEWIZOWYCH.

Na mocy obwieszczenia Min. Skarbu z 17 czerwca 1938 r. (Monitor Polski z 25.VI.1938 r. nr 143 poz. 255) cofnięte zostały uprawnienia banków dewizowych następującym przedsiębiorstwom bankowym:

1) Bank Komercjalny S. A. w Krakowie,
2) Bank Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu,
3) Bank Kwilecki, Potocki i S-ka S. A. w Poznaniu,
4) Ziemski Bank Hipoteczny S. A. we Lwowie,
5) Komunalna Kasa Oszczędności miasta Lwowa we Lwowie,
6) Dresdner Bank Oddział w Katowicach.

W związku z powyższym należy skreślić powyższe banki ze spisu banków dewizowych, przytoczonego w nr 1 Przeglądu Dewizowego z 1937 r. (str. 24).

NOWI AGENCI DEWIZOWI.

Na mocy obwieszczenia Ministra Skarbu z 17 czerwca 1938 r. (Monitor Polski z 25.VI.1938 r. nr 143 poz. 256) udzielono uprawnień agentów dewizowych następującym przedsiębiorstwom bankowym:

1) Bank Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu,
2) Bank Kwilecki, Potocki i S-ka S. A. w Poznaniu,
3) Ziemski Bank Hipoteczny S. A. we Lwowie,
4) Komunalna Kasa Oszczędności miasta Lwowa we Lwowie.

Z zagranicy

CZECHOSŁOWACJA.

OBOSTRZENIE PRZEPISÓW DEWIZOWYCH W CZECHOSŁOWACJI W SPRAWIE WWOZU PIENIĘDZY.

Rząd czechosłowacki zdecydował się na obostrzenie przepisów dewizowych, zwłaszcza zaś przepisów, dotyczących wwozu waluty czechosłowackiej na obszar republiki. Ostatnio ukazało się rozporządzenie w tej materii ministra skarbu, w myśl którego:

a) wolno wwieźć na teren Republiki w bilonie i banknotach 10 lub 20-koronowych najwyżej 300 koron,

b) nie wolno wwozić banknotów 50-koronowych i wyższych.

Przepis ten odnosi się do cudzoziemców i obywateli czechosłowackich, podróżujących na podstawie paszportów, względnie przepustek turystycznych, przyjeżdżających do Czechosłowacji lub przejeżdżających tranzytem do państw sąsiednich. W małym ruchu granicznym dozwolony jest na jedną przepustkę graniczną wwóz 30 kor. w dni powszednie

i 100 kor. w dni świąteczne w bilonie oraz w banknotach 10 i 20-koronowych. W związku z tym poczta jest uprawniona do otwierania wszelkich listów wartościowych i przesyłek, co do których może zachodzić podejrzenie, że zawierają banknoty czechosłowackie. Kwoty pieniężne w walucie czechosłowackiej, które by się dostały na teren republiki wbrew obowiązującym przepisom, odesłane zostaną pocztą za granicę na adres wskazany przez adresata, lub właściciela, względnie wpłacone zostaną do Pocztowej Kasy Oszczędności w Pradze na bezprocentowe wiązane konto czechosłowackich środków płatniczych, nadeszłych z zagranicy, na rachunek adresata.

NIEMCY

WYGAŚNIĘCIE ZEZWOLEŃ NA DYSPONOWANIE MAJĄTKIEM ZA GRANICĄ.

Ukazało się obwieszczenie Ministerstwa Gospodarstwa Rzeszy, unieważniające z dniem 30.VI.1938 r. wszystkie zezwolenia, udzielone przed 1.IV.1938 r. na dysponowanie przez krajowców dewizowych ich majątkiem za granicą. Osoby, pragnące utrzymać w mocy uzyskane zezwolenia, obowiązane są udowodnić wobec właściwego urzędu dewizowego, że nie zaszły żadne zmiany w stanie faktycznym, na mocy którego uprzednie zezwolenia udzielone zostały.

ZAKAZ USTĘPOWANIA NALEŻNOŚCI EMIGRANTÓW ŻYDOWSKICH.

Zabronione zostało władzom dewizowym udzielanie zezwoleń na odstępowanie należności emigrantów (Auswanderer Guthaben) Żydów na rzecz cudzoziemców dewizowych.

Z piśmiennictwa

Dr Adam Mantel, Bronisław Matecki, Tadeusz Bielobradek — Polskie Ustawodawstwo dewizowe — dodatki nr nr 2 i 3 — luty i kwiecień 1938 r.

Ukazały się dalsze dwa dodatki do wspomnianej pracy, utrzymujące ją na poziomie aktualności. Dodatki zawierają między innymi teksty układów płatniczych Polski ze Szwajcarią i Francją, porozumienia dewizowego polsko-gdańskiego, okólniki Komisji Dewizowej i Związku Banków, a w szczególności, jako najcenniejsze źródło dla obserwowania rozwoju praktyki dewizowej, nigdzie nie publikowane wyjaśnienia Komisji Dewizowej. Dodatki zaopatrzone zostały w skorowidze rzeczowe, zwiększające praktyczną ich użyteczność.

WYDAWNICTWO i ADMINISTRACJA
KSIĘGARNIA POWSZECHNA
WARSZAWA, PL. NAPOLEONA
TEL. 6.70-15 — KONTO P. K. O. 21.153

Adres Redakcji
Warszawa, ul. Marszałkowska 137 m. 9
Tel. 5.38-88

PRENUMERATA KWARTALNA ZŁ 3.—

Druk. „Monolit", Warszawa, Elektoralna 3, tel. 5.81-92.